N°. 32. Donderdag 9 Augustus 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's Jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. **Van de Redactie-Commissie:**

Voor het Comité te Paramaribo, dat zich het lot der ongelukkige vluchtelingen uit de Banjo's aantrekt, werd nog door Mevr. N. van Kol te Voorschoten ontvangen:

Van den heer G. te Brussel fr. 20 = *f* 9.60.

II. **Van de Afdeeling Amsterdam:**

De Tentoonstelling van Ned.-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt in het stedelijk museum te Amsterdam werd Woensdag 8 dezer des namiddags ten 3 ure geopend. De volgende week hopen wij op deze plechtigheid, zoowel als op de zeer fraaie tentoonstelling zelve nader terug te komen. Zij zal tot 8 **September** a.s. duren en *dagelijksch geopend zijn van 10—5 uur.*

Entrée *f* 0.25. Donderdags *f* 0.50 (geen reductiekaarten geldig). Doorloopende kaarten (persoonlijk) à *f* 1.—.

Leden van Oost en West Afd. „Amsterdam" hebben op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap met ééne dame *vrijen toegang.*

Leden der andere afdeelingen tegen betaling van *f* 0.10 op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap.

Leerlingen der Openbare Lagere Scholen, mits onder geleide hunner onderwijzers, tegen betaling van *f* 0.10.

Ter blijvende herinnering aan deze tentoonstelling wordt door het uitvoerend Comité eene serie **prentbriefkaarten** uitgegeven.

Deze serie bestaat uit 6 kaarten, elk voorstellende eene interessante afbeelding uit de koloniën.

Aan leden der Vereeniging „Oost en West", die deze serie wenschen te bezitten, wordt ze franco toegezonden, door den heer *A. Zon,* lid van het uitvoerend comité, *Frans van Mierisstraat 67 te Amsterdam,* na ontvangst van een bedrag van 16 cent in postzegels of per postwissel.

III. **Van de Afdeeling 's-Gravenhage:**

Het kantoor der Vereeniging Oost en West, Laan van Meerdervoort 195, zal van 6 tot en met 18 Aug. gesloten zijn wegens schoonmaak.

De restaurant blijft echter geopend.

Het inlandsch onderwijs in Britsch-Indië.

Hoewel wij ons niet durven vleien met de hoop, den heer Zeeman tot de erkentenis te zullen brengen, dat hij zich in zijne appreciatie van het Inl. Ond. in B. I. heeft vergist en dat hij onder de bekoring geraakt van de in schoone woorden vervatte plannen en bedoelingen van de B. Indische Regeering en verblind door de prachtige cijfers van scholen en leerlingen, er niet aan heeft gedacht eens na te gaan welke resultaten met al die scholen en leerlingen zijn bereikt, mogen wij toch het stilzwijgen op zijn laatste schrijven (K. W. van 2 Augustus jl.) niet bewaren.

Onze meening dat het in B. I. gevolgde onderwijssysteem niet deugt en dat wij verstandig zullen doen het niet na te volgen, is door het schrijven van den heer Zeeman in geenen deele aan het wankelen gebracht.

Onopgehelderd blijft nog altijd, waarom de heer Z. is: pro-inlandsch onderwijs in B. I. niettegenstaande de treurige resultaten er van. Al is de opzet van een onderwijssysteem ook nog zoo mooi en al zijn de bedoelingen er van ook nog zoo goed, als men daarmee zelfs niet in staat is het gering percentage alphabeten (10 pct. van de mannen en $5\frac{1}{2}$ pct. van de geheele bevolking van B. I.) te vergrooten, dan deugt dat systeem niet. Dat is dan toch wel het minste wat men van een redelijk onderwijssysteem mag verwachten.

In zekeren zin mogen wij dankbaar zijn, dat de Engelschen ons zijn voorgegaan met hun systeem van veel goedkoope lagere scholen, waar nagenoeg alles gebrekkig en onvoldoende is, met grootendeels onbekwame en onopgeleide onderwijzers. Het is beter dat zij daarvan de treurige gevolgen ondervinden, dan wij en dat wij ons kunnen „spiegelen aan een ander."

Het is natuurlijk zeer te betreuren, dat de inlandsche bevolking van B. I. de dupe is geworden van een onderwijssysteem dat tot zulke treurige resultaten heeft geleid, maar laat het ons dan strekken tot een afschrikkend, althans waarschuwend voorbeeld.

J. HABBEMA.

Een korte opmerking.

In het huidige stadium der onderhavige quaestie verdere polemiek, die de gedachten zou kunnen afleiden van het eigenlijke doel, minder gewenscht achtende, komt het mij toch noodig voor, den heer Zeeman op te merken, dat het geenszins mijn doel was zijn arbeid te verkleinen, maar wel de critiek af te keuren, aan een noodzakelijk onvolkomen arbeid vastgeknoopt en die, in hare, door mij aangetoonde onbillijkheid mijns inziens niet kon strekken om het doel te bevorderen — opwekking tot deelneming in de verbetering van het inlandsch onderwijs op Java.

De heer Z. haalt het beeld van den vogelaar aan, lokkende met zoet gefluit. Maar ligt dan tusschen dezen en den „vogelverschrikker" niet een wijd veld open?

Het was daarop dat ik doelde opdat hij, geenszins met verbloeming of bemanteling doch met erkenning van eigen fouten, zonder deze evenwel hoogst onnoodig en zelfs schadelijk voor het doel te vergrooten door eene vergelijking, waaraan wegens het elimineeren van tal van factoren, welke voor eene zuivere vergelijking onmisbaar zijn, het element der billijkheid ontbreekt, den weg zou wijzen tot handelen.

Een weg ligt nu voor ons — laat ons hopen, dat hij naar het gewenschte doel leidt.

X.

Algemeene Berichten.

Bali-expeditie

Naar Het Vaderland verneemt, zal het lid in den Raad van Ned.-Indië, F. A. Liefrinck, de expeditie tegen de onafhankelijke Balische rijkjes vergezellen als gedelegeerd commissaris van de Ned.-Indische Regeering.

Luitenant Christoffel.

Men schrijft aan de N. R. Ct.:

In Indische kringen in Den Haag beweert men te weten, dat de 1e luitenant H. Christoffel reeds vóór zijn vertrek uit Nederland aangewezen zou zijn om, bij aankomst in Indië, bestemd te worden ter opsporing en vervolging van den onvindbaren Vorst van Gowa. Zooals bekend is, verwierf luitenant Christoffel zich in Atjeh den naam van bijzondere gaven te bezitten tot het uitvinden en overvallen van de schuilplaatsen van verzetsmannen, en was dit aanleiding hem naar de Z. en O.-afdeeling van Borneo te zenden, waar 't ons tot dien niet had mogen gelukken den ons vijandigen pretendent-sultan in handen te krijgen. Christoffel slaagde ook hier; bij zijn eerste uitrukken wist hij het toevluchtsoord van onzen tegenstander te bereiken, die bij de overvalling sneuvelde.

Een en ander maakt 't niet onwaarschijnlijk, dat de gouverneur-generaal zijn oog weer op dezen officier laat vallen, nu de Vorst van Gowa zich eerst in Zuid- en daarna in Midden-Celebes aan al onze vervolgingen weet te onttrekken maar ook is 't door dit alles verklaarbaar, dat de nieuwtjes makende gemeente hem daarvoor aangewezen heeft, ongeacht de bedoeling der autoriteiten in Indië.

De redactie van Het Vaderland voegt hieraan toe:

Inderdaad is hier de nieuwtjesmakende gemeente aan het woord; niet alleen die van Nederland, ook die van Ned.-Indië heeft de combinatie tusschen de onvindbaarheid van den voortvluchtigen Vorst van Gowa en de speurtalenten van luitenant Christoffel gemaakt. De laatste mail toch bracht het volgende bericht:

Dato 10 Juli wordt uit Weltevreden aan de Sumatra Post geseind:

Beweerd wordt, dat luitenant Christoffel bestemd

is om den radja van Gowa op te sporen en gevangen te nemen.

Onze lezers weten uit het vraaggesprek met den roemruchten officier, dat wij in ons Ochtendblad van 8 Juni jl. opnamen het volgende:

Is het waar, dat de Gouverneur-Generaal u bestemd heeft voor Zuid-Celebes, om den onvindbaren Vorst van Gowa gevangen te nemen? vroegen wij.

„Het is mij niet bekend, waarheen de Indische autoriteiten mij na mijn terugkomst in Indië zullen zenden", was zijn antwoord.

Dat de Gouverneur-Generaal Van Heutsz toch aan den heer Christoffel de opdracht zal geven naar Celebes te gaan om daar met de marechaussées den Vorst van Gowa op te sporen is echter zeer goed mogelijk, want tot nu toe ontbrak zelfs de zekerheid of deze Makassaarsche Christiaan de Wet zich nog op Celebes bevindt of wel is uitgeweken naar het buitenland, onzekerheid waarin Christoffel zeker spoedig licht zoude kunnen ontsteken.

Uit de Oost-Indische Mail.

De heer **van Geuns** is niet goed te spreken over de **decentralisatie**, die de laatste jaren aan Indië gebracht hebben en vestigt de aandacht in 't Weekblad voor Indië, om een denkbeeld te geven van de heilzame uitwerking eener oordeelkundige decentralisatie, op een gewest in de Buitenbezittingen,. dat zich, dank zij de onvermoeide pogingee van een kranig bestuurder, in een heilzame autonomie mag verheugen, en wel op Midden-Celebes. Deze afdeeling omvat de landen om de Paloe-Baai en het bergland daar bezuiden tot aan de grens van Loewoe; dan de landen om het Posso-meer en daar benoorden tot de Tomini-bocht; verder de landschappen aan die bocht en Toli-Toli met het gedeelten tusschen dit landschap en de Paloe-Baai. Het plan bestaat bij de afdeeling Midden-Celebes nog te trekken Mamoedjoe, d. i. het noordelijk deel van Mandar, en het oostelijk gelegen Toboengkoe en Mori.

Er werd een scheiding gemaakt tusschen de financiën van het rijk en die der afdeeling. Het rijk vindt zijne inkomsten tot betaling van de ambtenaren, van de uitgaven ten behoeve van oorlog en marine en andere algemeene uitgaven, uit de opbrengst van in- en uitvoerrechten, en uit een deel van de inkomstenbelasting, die door de bevolking wordt opgebracht.

Ten laste van de afdeelingskas komen de afdeelingsbelangen, n.l. die, welke betrekking hebben op de houding van al de landschappen te zamen. De tractementen der vorsten en mantris, de kosten van het onderwijs, de uitgaven ten behoeve van de openbare werken, van den gezondheidsdienst en van de opbeuring van handel en nijverheid, dit alles komt ten laste van de genoemde kas, gevormd door dat deel van de inkomstenbelasting, hetwelk niet bestemd is voor het rijk. De afdeelingsbegrooting wordt opgemaakt door afdeelings-ambtenaren in vereeniging met de Inlandsche zelfbestuurders. In locale behoeften wordt dus voorzien uit locale inkomsten en overeenkomstig de zienswijze van hen, die er direkt bij betrokken zijn. De resident heeft het toezicht over het begrootingsbeheer, maar overigens bestaat groote vrijheid. Met den komst van den assistent-resident Engelenberg kwam een einde aan den lethargischen toestand van voorheen en werd Midden-Celebes tot een nieuw leven opgewekt.

Zie daar, zegt de heer van Geuns, een autonomie op een gezonden grondslag, die op Java eveneens kan worden ingevoerd.

Een ongeloofelijk staaltje van bijgeloof in het inlandsche leven vinden wij in de te Medan verschijnende Pertja Timor, dat wij curiositeitshalve hieronder in zijn geheel laten volgen:

Aldaar woonde nl. een oude vrouw, die er reeds jare lang haar beroep van maakte „raad en bijstand" bij alle mogelijke ziekten te verleenen. Het schijnt, dat haar medische adviezen en zelfbereide medicijnen tot dusver nogal goede resultaten hadden, maar dezer dagen gebeurde er iets, dat een geweldigen schok toebracht aan haar reputatie. Het kind van haar dochter was ziek geworden, kreeg obat van grootmama en kwam kort daarop te overlijden. De schoonzoon beschuldigde de vrouw, een geheimzinnig middel te hebben toegepast om zijn kind met opzet om 't leven te brengen, en klaagde haar aan bij de hoofden zijner plaats. De oude vrouw werd in verhoor genomen en ontkende het misdrijf; zij had obat gegeven, die zij reeds meermalen met succes had toegepast en dacht er niet aan, haar eigen kleinkind naar het leven te staan. Goed, zeiden de penghoeloe's, dan moet de kokende olie maar beslissen. En in denzelfden geest, waarin ten onzent in de Middeleeuwen het Godsoordeel geraadpleegd werd over „behekste" vrouwen, maakten zij aanstalten om den ouden Gajoe-adat toe te passen. Een pot met olie werd gehaald en op het vuur gezet. Toen de olie aan het koken was, beval men de beklaagde, met haar hand een in de olie geworpen ring eruit te halen. Indien zij waarheid had gesproken, zou haar hand ongedeerd blijven; had zij echter gelogen, dan zou zij zich stellig branden. Goedschiks wilde de vrouw zich niet aan deze bewerking onderwerpen en met geweld noodzaakte men haar toen de hand in de kokende olie te steken. Het arme schepsel brandde zich deerlijk. Ziezoo, zeiden de penghoeloe's, het bewijs van haar schuld is nu geleverd. Wij veroordeelen haar tot betaling eener boete van $ 300.

Maar de oude dame wenschte zich daaraan niet te onderwerpen en ging zich beklagen bij den civiel gezaghebber te Kwala Simpang. Deze liet in het hospitaal de vreeselijke brandwonden behandelen en zond haar daarna op naar den commandant te Penampakan, luitenant Gosslings, met de opdracht, de zaak te onderzoeken.

Hoe het is afgeloopen, was op het oogenblik dat het bericht aan het maleische blad gezonden werd nog niet bekend.

JAVA EN MADOERA.

De Deli-Ct. van 7 Juli bracht het bericht mede dat **te Djokja thans weer 500 mannen van de onderneming Magoewa bij de rijksbestierder zijn gaan klagen over de regeling hunner werkzaamheden.**

Uit Bangkalan op **Madoera** komt het bericht dat, volgens rapport van den Wedono van Sepoeloe de **geheele padioogst is mislukt**. Ruim vier honderd bouws aanplant stond te velde. In het Sepoeloesche dreigt nu in 't begin van September gebrek aan voedingsmiddelen.

Tegen den redacteur van het Soer. Hbl. den heer van Geuns, werd door het O. M. bij den raad van justitie wegens laster, in zake de weeshuisschandalen, geëischt betaling eener geldboete van f 200.

Sinds jaar en dag is in het Soerabajasch Handelsblad aangedrongen op het stichten van **verbeterhuizen** in Indië. Deze inrichtingen zijn, gelijk wij aan de hand van feiten aantoonden, even noodig als gevangenissen. **Herhaaldelijk voelen de rechters in Indië er het gemis van. Zoo is onlangs het volgende gebeurd:**

De landraad te Bondowoso veroordeelde den inlander Armidin, oud veertien jaar, tot vijf jaren dwangarbeid buiten den ketting wegens verkrachting van een vijfjarig meisje. De landraad nam aan dat Armidin, die stokstijf ontkende, met oordeel des onderscheids had gehandeld.

De raad van justitie te Soerabaja, rechtsprekend in hooger beroep, was het echter niet met den landraad eens. Wel was het misdrijf terecht wettig en overtuigend bewezen geacht, doch het vonnis was „ten eenenmale onvoldoende gemotiveerd". Want het gerechtelijk onderzoek had niet „met voldoende zekerheid vastgesteld dat beklaagde die verkrachting had gepleegd met oordeel des onderscheids", terwijl, zegt de raad „de gepleegde handeling zelve er evenmin op wijst, integendeel den indruk maakt van een brute uiting van een tot manbaarheid zich ontwikkelenden, moreel verwaarloosden knaap, die een strenge moreele opvoeding behoeft."

En de raad, rechtdoende, sprak Armidin vrij en gelastte, dat hij voor vijf jaar in een verbeterhuis zal worden geplaatst — dat in Indië niet te vinden is.

Bovenstaand verhaal is getrokken uit een vonnis, opgenomen in Het Recht in Nederlandsch Indië, deel 86, bldz. 158.

In een der overwegingen van dit vonnis wordt gezegd, „dat er in Nederlandsch-Indië weliswaar geen verbeterhuis bestaat, doch hierin wordt voorzien bij art. 5 der overgangsbepalingen van het Wetboek van Strafrecht van Inlanders bepalende dat, zoolang het in art. 35 van het wetboek van strafrecht voor Inlanders bedoelde verbeterhuis niet bestaat, de jeugdige beklaagden in het in dat artikel opgenomen geval zullen worden opgenomen in een door den Gouverneur Generaal aan te wijzen geschikt verblijf."

Hoe een rechter zonder het te willen satiriek kan zijn!, merkt de heer van Geuns op.

Schier overal ter wereld, waar een zoogenaamd beschaafde gemeenschap wordt gevonden, bemoeit de overheid zich met het vraagstuk hoe den misdadiger een straf op te leggen, die een louterende werking heeft. In patria is met het oog hierop besloten tot de oprichting, naar Amerikaansch voorbeeld, van tuchtscholen — de eerste is gereed gekomen —, en de Nederlandsche rechter ziet zich hierdoor nog meer in de gelegenheid gesteld — er bestaan reeds verbeterhuizen — het recht door genade te verzachten en te veredelen. In Indië wordt hem deze gelegenheid niet gegeven: hier kan hij slechts verwijzen naar de gevangenis, waar een veroordeelde opgesloten wordt zoo als dit met een wild beest gebeurt. Hij komt hier in een omgeving, welke er op berekend is de goede resten die nog in zijn borst aanwezig mogen zijn, te doen verdwijnen. Dit geldt zoowel voor Inlanders als voor Europeanen.

Het gevangeniswezen in dit land is primitief als in de dagen van Pharao; de misdadigers worden opgeborgen en een weinig aan 't werk gezet — ziedaar alles. En de Indische regeering staat nog ongeveer op het standpunt van den Egyptischen vorst, of liever zij staat er niet op, zij slaapt er op. Zou de du

FEUILLETON.

DE KLUIZENAAR.

(Een op historischen grondstag berustende schets).

DOOR 7

A L E.

(Slot.)

En andermaal gaf hij zijn gemoed lucht over de menschen en het leven „daar beneden", maar ditmaal hadden zijne woorden toch iets meer weeks dan bitters en grievends. Er kwam zekere ontroering in zijn stem en er blonk iets van een traan in zijn mooie, zielvolle oogen. Ik gaf hem de hand en een nieuwe knoop werd op onze vriendschap gelegd.

't Gesprek bracht ons nu van 't eene onderwerp op 't andere, maar 't bleef zich toch om dezelfde zaak heen bewegen: zijn private leven.

„Zou je wel kunnen gelooven — zei hij eensklaps op anderen toon —, dat het, afgescheiden nu van al de rest, hier toch niet altijd zoo idyllisch-genoeglijk voor mij is toegegaan als dichter Poot in zijn „Leven van den Landman" bezingt, maar dat het romantische met zijn essentieele bewogenheid en beroeringen ook mij in deze verlatenheid moest komen bezoeken?"

„Door een cordon van strenge waakzaamheid heen? Hoe was dat mogelijk? Dan toch zeker niet in tastbaren vorm?"

„In dien van een gewone verliefdheid.... Een korte geluksbevlieging, waarvan de naweeën echter zooveel te langer en bitterder waren...."

En een pijnlijke trek verried, dat ze zelfs nog niet geheel verstorven schenen.

„Je maakt me nieuwsgierig!" zei ik.

„Anders toch slechts een variatie op 't oude thema:

Est ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu;
Und wem sie just passiret,
Dem bricht das Herz entzwei.

Hij zei dit met een soort onverschilligheid en spot, die hem slecht bekwamen.

„In een heel bijzonder gestoffeerd milieu, met jou als hoofdpersoon, kan ik me niet anders voorstellen of 't moet ditmaal een mindere banale of profane variatie zijn!"

„Op een morgen vroeg, heel in 't begin van mijn komst hier, — zoo viel hij zijn verhaal nu als met de deur binnen — was ik op een verkenningstocht van den omtrek, met een mandoer afgedwaald den kant van „Gadja" uit, het rijke koffieland van mijnheer Van Hooff, hier niet zoo heel ver vandaan, maar moeilijk bereikbaar. 'k Had met de familie, evenmin als met mijn andere naaste Europeesche buren kennis gemaakt en had er trouwens ook geen idee op. Van „Gadja" kende ik alleen nog maar den naam en dien van den vermogenden eigenaar, die 't land zelf beheert, zooals je waarschijnlijk ook wel weet."

„Hij komt nog al eens beneden, een enkele maal met zijn vrouw."

„Geen erg toeschietelijk heer!" merkte ik op.

„Een type van oud-Hollandsche deftigheid en phlegma, onvatbaar gebleven voor de invloeden en inwerkingen van 't Indische leven en 't Indische klimaat", ging hij voort. „Een heel verschil met zijn levendige, intelligente vrouw!"

„En met zijn origineele, maar geniale dochters. Alle schilderessen van beteekenis, naar 't schijnt. Of heb je die niet meer gekend?"

„Alleen Louise, de jongste...." zei hij op een toon, die me begrijpen deed, dat het in zijn verhaal om haar zou gaan.

„En ook de geniaalste, naar men zegt. Ze moeten allen drie, meen ik, de eene na de andere, naar Holland zijn gegaan. Dat was vóór mijn tijd.... Maar ga voort!"

„Louise is in Engeland en maakt daar naam."

't Magnetische van dien naam scheen hem vast te houden. Eindelijk vervolgde hij na wat dralen:

„Bij een zwaai van 't pad werd mijn oor plotseling getroffen door een wild geplas in water, overschaterd nog door luidruchtig geraas van vroolijke meisjesstemmen, en mijn oog geboeid door een phantastisch tooneeltje, dat als een verwezenlijkte feërie was. Schande was 't, dat ik me niet op staanden voet terugtrok, maar.... de bekoring was zoo groot, 'k was al gemagnetiseerd! In een klaterend bergstroompje, onder een regen van over rotsblokken neerschietende sprenkels en schuimspatten, zag ik twee jonge meisjes liggen, stoeiend-worstelende in dartelheid van uitgelaten speelschheid. Zij leken wel waternimfen. De zon, die, als ik, door 't beschuttende geboomte gluurde, tooverde schittering van goudglans over dit sprookjestafereel. 't Waren een Europeesche en een Javaansche, wedijverende in bloei van jongen, frisschen wasdom. De blanke, schalksche Undine, verleidelijk in houdingen en bewegingen, het naakte bovenlijf en de naakte armen, mooi van volheid en welving, boven water uit, de losgewoelde, goudblonde haren, druipend-zwiepend over rug en schouders, had de bruine te pakken gekregen, die gillend-lachend, duchtig zich werend, met kleeren en al in 't water neersmakte. „Nonnie, nonnie, terlaloe nakal!" schreeuwde het slachtoffer, maar de laatste klanken verstierven al in 't onvrijwillige bad, waarin zij nu plaste en spartelde om weer op 't droge te raken. Maar als zij zich, druipend, tegen den kant begon op te werken, het baadje strak gespannen om de rondingen van 't lenige lichaampje, trok de nixe, onder dollen pret, haar, bij de beenen, weer te water. Elke nieuwe onderdompeling gaf nieuwe uitgelatenheid. Een spel van onbesuisde

van den raad van justitie te Soerabaja haar wakker maken?

Een verkorte balans van den arbeid der Inspectie sinds haar optreden volge hieronder, ten bewijze dat, trots het talmen der regeering, dat veel heeft van tegenwerking, vrij wat is bereikt:

„Openbare bespreking der **koelie-ordonnantie**.

Hierdoor werd de bodem van vertrouwen bereid, waarop later het zaad der samenwerking zou opschieten.

Nieuwe contracten, in gemeen overleg met alle belanghebbenden opgemaakt. In deze contracten is de eenzijdige opvatting van de rechten en verplichtingen der werkgevers verdwenen; de duur van den contracttijd beter geregeld; het dienstverband vrijgemaakt van schuld en voorschot; het loon van veldkoelies nader gestipuleerd.

Door den invloed der inspectie worden meer algemeen stam- en verzuimboeken aangehouden en schuldlijsten opgehangen in de woningcomplexen der koelies, zoodat ieder zich overtuigen kan van zijn debetstaat.

Tot stand kwam een andere regeling van de immigratie uit Zuid-China. In 1905 werden tusschen velden schuurtijd 1091 koelies naar Zuid-China gezonden, die een gezamenlijk bespaard bedrag van zichzelf en hun kameraden meenamen van $ 94.928.52, met de bedoeling te doen zien dat emigratie naar Deli voor Chineezen een voordeelige zaak is. Men meent door een dergelijke demonstratieve methode de werving van goede arbeidskrachten te kunnen bevorderen.

Een Chineesche remisebank werd opgericht, welke thans in staat is overal in Zuid-China geldzendingen te doen. Ook deze instelling zal aan de werving ten goede komen.

Hier en daar werd aan de hoofdtandils op de ondernemingen verboden financieele relaties te hebben met de koelies, of hun waren te leveren. Het zou gewenscht zijn een dergelijk verbod algemeen in te voeren.

De werving op Java onderging weinig wijziging. Alleen werden de voorschotten verlaagd en is men met de Paketvaart in onderhandeling over een betere boot voor het vervoer der koelies.

In de huisvesting der koelies kwam vrij algemeen verbetering. Op aandringen der Inspectie werden met ijzergaas beslagen ramen en dagdeuren aangebracht, dubbele daken, gecementeerde goten, gemetselde putten enz. Daar de koelies niet medewerken hun woningen schoon te houden wordt daarvoor door sommige ondernemers zelf gezorgd. Men kan zeggen dat de huisvesting der koelies in Deli op 't oogenblik zeer goed is.

De geneeskundige behandeling laat weinig te wenschen; alleen op koffieondernemingen blijft het opzenden van zieken naar het centraal hospitaal te Pertoemboekan weleens wegens den langen afstand achterwege. De Amsterdam Deli Comp. stelde de leidng van haar vrouwenhospitaal in handen van een gediplomeerd ziekenverpleegster. Het vervoer van zieken geschiedt meer en meer op wagens met veeren; aan begrafenissen wordt meer zorg besteed dan voorheen.

Scholen voor koeliekinderen werden gesticht op ruim veertig ondernemingen. Over de resultaten is men algemeen tevreden. Ook over ambachtsonderwijs wordt gedacht. Enkele avondscholen voor volwassen koelies kwamen tot stand; boeken werden aan leesvaardige koelies verstrekt om uit voor te lezen.

Meer en meer wordt op betaal- en feestdagen de gamelang op de ondernemingen gehoord.

De vertoogen der Arbeidsinspectie om de Bengaleesche woekeraars van de ondernemingen te krijgen, leidden nog tot geen resultaat.

Maar bovenal: de geest is verbeterd; de werkgever heeft zijn arbeider onder een ander licht leeren zien . . . . en de regeering zorge ervoor dat 't zoo blijft."

De volgende berichten lezen wij in de jongste D e l i-C t. van 10 Juli:

De Van Heutsz-successie. Batavia, 10 Juli 1906. De N i e u w e S o e r a b a j a s c h e C o u r a n t verneemt dat generaal Van Heutsz na de Bali-expeditie zal aftreden. Idenburg zou zijn opvolger zijn.

L a t e r b e r i c h t. Nu weer verneemt hetzelfde blad, dat niet Idenburg, maar Van Deventer de opvolger van den gouverneur-generaal zijn zal.

Lhö-Nga, waar de officier van gezondheid P. J. Diephuis tijdens een wandeling licht is gewond, ligt op eenige uren van Kota-Radja bij Atjeh's noodwestpunt en is middels een breeden weg met Groot-Atjeh verbonden. Wij lezen in de A v o n d p o s t omtrent dit feit nog het volgende:

„Aan het bericht van de aanranding en lichte verwonding van den officier van gezondheid P. J. Diephuis, tijdens een wandeling te Lhö-Nga, behoeft geen politieke beteekenis gehecht te worden. Dergelijke voorvallen komen in Indië herhaaldelijk voor, zij zijn doorgaans het gevolg van een te koelen wrok, jegens personen of bestuursdaden, en treffen niet zelden onschuldigen die met de aanleidende oorzaak niets hadden te maken. Opgewonden door een ondervonden, ten rechte of ten onrechte als grievend of onbillijk beschouwde, bejegening, woedt in 't hart van den inlander de lust op vergelding, zet zich daar tot wraaklust, aangehitst door den bij den Mahomedaan nooit geheel slapenden haat jegens den kafir; wordt de opium nog te hulp geroepen, dan komt de betrokkene in den beruchten toestand van m a t a g l a p (verduisterd oog), waarin hij zijn offer zoekt, maar te beneveld is om dit te vinden, en dan maar treft den eersten den besten Europeaan, die hem in den weg treedt. Geschiedt zooiets in een vreedzame plaats, dan wordt het aangemerkt als een geval van a m o k zonder meer; gebeurt het in Atjeh, Selebes, of elders waar de bevolking nog niet geheel onderworpen is, dan is ieder spoedig geneigd er meer in te zien, zonder dat daartoe echter reden behoeft te bestaan. Men zal zich herinneren hoe 2 jaren geleden in Kota Radja zelf een veel ernstiger aanranding door twee Atjehers plaats had, die een vijftal personen het leven kostte, en die toch, met 't neerleggen der daders, uit was zonder spoor van beteekenis na te laten.

Vijf jaar geleden trok men, zonder geleide, gerust van de hoofdplaats naar den daargelegen post. Een tijdlang werd de ruime vlakte bij de benting gebruikt als raceterrein, en togen dan, op lang vooruit bekende dagen, vele dames en heeren, hoofden en kampoenglieden daarheen, in rijtuig, te paard, per fiets, te voet, zonder dat iemand aan gevaar dacht. Niets geeft ons reden te verwachten dat daarin plotseling verandering is gekomen; wel kan een, om de een of andere reden, slechtgezinde van dien vreedzamen toestand partij hebben getrokken om gemakkelijk een slag te slaan, en dan moeten wij van geluk spreken, dat dokter Diephuis er, behalve met den schrik, met een lichte wond afgekomen is."

---

levenslust!"

„Kon jij al die nattigheid met droge oogen aanzien?" vroeg ik.

„Met droge oogen wel, maar 't was toch wel om te watertanden! Eindelijk bij een hernieuwde poging van de bruine tot ontkoming, kreeg de blanke watergeest mij in de gaten. Tableau! Een theatraal gilletje en als een kikker plompte zij neer, kopje-onder. Ik zag nog hoe de verschrikte Javaansche in allerijl de kleeren van hare blanke vriendin bijeen scharrelde. Toen maakte ik zelf me ijlings uit de voeten!"

„Zonder excuus? Foei!"

„Wie is dat?" vroeg ik den mandoer.

„De bergfee", antwoordde hij.

„En wie is de bergfee?"

„De jongste dochter van mijnheer Van Hooff, nonnie Louise, maar ze noemen haar hier de bergfee, omdat ze zoo mooi is en hier altijd ronddoolt tot ver in den omtrek. Al vroeg in den morgen kan men haar badende in de bergstroompjes vinden of staande op een hoogen heuvel, met haar gouden haren fladderende in den wind."

„'k Vroeg niet verder, maar de ontmoeting zat me wel zoo in den krop, dat ik belet vroeg bij mijn buurman en weinige dagen later al op bezoek toog. 't Viel me niet best mee. 'k Kreeg de dochter des huizes niet te zien, ten minste niet zooals ik gehoopt had. Op een gegeven oogenblik, in 't drukke van 't gesprek, had ik beweging zien komen in de portières, die de voor- van de middengalerij afsloot en waartegenover ik, in tegenstelling van gastvrouw en gastheer, geplaatst zat. Onder-uit verschenen toen de punten van een paar bloote meisjesvoeten en door een kiertje in die afsluiting de neus en de schalksche helderblauwe kijkers van een fijn gezichtje. Een ondeelbaar oogenblik zagen de mooie oogen mij aan, een stout tongetje wipte snel in en uit en.... weg was de verschijning toen alweer. Dat was zij geweest en dat was klaarblijkelijk de afstraffing voor de verschalking in 't bad. 'k Had moeite mijn lachen te bedwingen."

„Allerlei legendarische verhalen van dergelijke origineele stukjes doen „beneden" nog de rondte", viel ik hem in de rede.

„Toen ik vertrek en buiten kwam, zag ik bij 't maanlicht iets wits voor mijn voeten rollen, dat mij van achter 't huis scheen toegeworpen. 'k Raapte 't op. 't Was, meende ik, een steen in papier gewikkeld en 'k stak het projectiel in mijn zak.

„Wat een effect, toen ik thuis 't meegenomene onderzocht! Een picturaal effect! Daar had ze me een parodie op me geteekend! Prachtig! Mij den hals uit het lichaam rekkende, de oogen uit het hoofd spiedende, de tong uit den mond gapende, staande op mijn teenen, in welke moeilijke houding een Javaan mij onder de armen steunde, zoo had ze me afgebeeld, loerende, met een b ê t e gezicht van innerlijk genot, door dicht gebladerte heen naar een paar badende... besjes. En drommels mooi en juist geschetst! „Zoo'n plaaggeest!" zei ik bij mezelf. „Maar terugzien' zàl ik haar!" dacht ik erbij.

„Nu, dat gebeurde al heel gauw! Op een avond, weinige dagen later, ontmoette ik haar halverwege „Winoto" en „Gadja". Ze scheen naar hier afgedwaald, zooals ik naar daar. Ze was alleen en gekleed in een eenvoudig peignoirtje, dat haar echter verrukkelijk stond, met een schetsboek onder den arm.

„Ge waagt u ver, juffrouw Van Hooff!" zei ik, doende of ik haar al goed kende.

„'t Is wat! 'k Ga nog wel verder. Maar hoe kent u me?" vroeg ze met meesterlijk voorgewende verbazing.

„Wie zou de bergfee niet kennen! Kent u me dan niet?" vroeg ik een beetje ondeugend.

„Bij mijn weten niet!" zei ze volkomen in stijl blijvende.

„'k Ben u altijd nog mijn excuses verschuldigd voor mijn onbescheiden rol van f â c h e u x t r o i s i è m e, maar 't was heuschelijk heel erg toevallig! Wil u me vergeven?"

„'k Weet van niets, mijnheer!" verklaarde ze met een gezicht zoo onnoozel, of ze werkelijk van den prins geen kwaad wist.

„Hoe met haar op te schieten? dacht ik. 'k Begon over 't schetsboek, en dat pakte. „Of ik 't zien wilde?" „Nou, of ik, wat graag!" Ze ging plat op den grond zitten en sloeg het boek op haar schoot voor me open. Ik bukte me er overheen, maar ging er toen, voor 't gemak, ook maar bij zitten. 't Was een groote verscheidenheid, meest ruw afgewerkte schetsen, maar die alle de meesterhand verrieden; berg- en vlakteperspectieven, inlandsche tooneeltjes, carricatures. Hier en daar kreeg ik een levendige, geestige verduidelijking. Zij liet niet na, schijnbaar heel toevallig, ten slotte mij te verrassen met een tweede carricatuur op mezelven, klaarblijkelijk ook den avond van mijn

West-Indische Berichten.

Suriname. Het Alg. Handelsbl. wist reeds te berichten en de juist ontvangen surinaamsche bladen bevestigen, dat de tot standkoming der bacovecultuur verzekerd is. Den 13en Juli ll. kon Onze West reeds mededeelen, dat het pleit gewonnen was, daar toen al voor ruim elf honderd met bacoven te beplanten hectaren was ingeschreven, zoodat van het aanbod der Nederlandsche Handel Maatschappij den 14en Juli ll. gedaan, om de inschrijving der laatste honderd hectaren, die aan de vereischte 1000 ontbreken mochten te garandeeren, geen gebruik behoefde te worden gebruik.

De Surinaamsche Bank blijkt tot de gelukkige uitkomst het noodige te hebben bijgedragen. De Bank ontving toch machtiging om enkele plantages, door overneming van kleine hypotheken, in de gelegenheid te stellen voor gouvernementsrekening aan de cultuur deel te nemen.

Den 17en Juli ll. kon het Gouv. Adv. Blad het volgende mededeelen:

„Aan de inschrijvers voor de bacoven-cultuur wordt bekend gemaakt, dat zoowel de gouverneur als de United Fruit Company — de laatste blijkens telegram van haren president — in beginsel hunne goedkeuring hebben gehecht aan het desbetreffend contract.

De United Fruit Company heeft echter de definitieve goedkeuring gebonden aan eenige voorwaarden, die aanleiding hebben gegeven tot een nader telegrifisch overleg tusschen den gouverneur en die maatschappij."

Onze West vernam dat de kwestie, die nog op het laatste oogenblik aanleiding gaf tot nieuwe wisseling van telegrammen, in verband moest staan met het amerikaansch gebruik, om niet alleen gedurende den Zondag, maar ook een groot deel van den Zaterdag geen zaken te doen. Het blad meende dat deze kwestie wel geen onoverkomelijk bezwaar zou opleveren. Is het Handelsbl. juist ingelicht dan moet ook deze kwestie hare bevredigende oplossing hebben gevonden.

Wanneer, naar wij hopen en vertrouwen, de bacovencultuur aan Suriname nieuwen voorspoed en welvaart zal hebben gebracht, zal men nog wel eens met 'n glimlach terugdenken aan die dagen van spanning, toen de helpende hand van het moederland niet dan schroomvallig werd aanvaard.

De goud-industrie blijft zich goed houden: in de maand Mei van dit jaar bedroegen de aanvoeren van het edel metaal te Paramaribo ongev. 89 kilogrammen, waardoor het totaal voor de eerste vijf maanden van dit jaar werd gebracht op ruim 411 kilogrammen, c nagenoeg 30 kilogrammen meer dan in het overeenkomstig tijdvak van het vorige jaar. De Compagnie des mines d'or, die jaren lang zoo wat het één-derde van den totalen aanvoer opleverde, begint nu te slabakken, en wanneer er niet spoedig een verandering in komt, zal zij zich nog door Hermina en Saramacca-Co zien ingehaald.

Ook de dienst der Koloniale Spoorwegen blijft bevredigende resultaten opleveren. In de maand Juni ll. was de opbrengst van het passagiers- en goederenvervoer ruim 6425 gld., makende met de opbrengst in de vijf voorafgaande maanden van dit jaar een totaal van omstreeks 30000 gld. voor het eerste halfjaar, d. i. dus al meer dan voor de exploitatie over het boekjaar geraamd was. 'n Aardig appeltje voor den dorst der koloniale kas.

Dat deze zich evenwel het een en ander ziet ontgaan, waarop zij recht heeft, zonder nog van smokkelen te spreken, blijkt uit het bericht in de Surinaamsche bladen over een sigaren-invoer-quaestie. Er is bij de tarief-regeling voor de verpakking zooveel tarra toegestaan, dat de importeurs veel minder aan invoerrecht hebben te betalen dan voor het werkelijk gewicht aan sigaren zou verschuldigd zijn.

Wij gelooven met Onze West dat het zaak is maatregelen te treffen de richtige heffing der invoerrechten te verzekeren.

Er schijnt ook wel reden te bestaan — in 'n speciaal geval namelijk — om de richtige uitvoering van gegeven bevelen te verzekeren. De gouverneur had toezegging gedaan aan familieleden van verpleegden van Bethesda om per z.g. doktersboot op zekeren dag vrij te worden vervoerd naar Bethesda. De barkas moest om 8 uur van de Plattebrug vertrekken. De menschen waren er behoorlijk op tijd, doch vernamen na eenig wachten, dat de boot al om vijf uur vertrokken was.

Onze West teekent hierbij aan, dat het den menschen niet kwalijk te nemen is, indien zij, bij den bekenden tegenzin van den beheerder der koloniale vaartuigen, tegen de door den gouverneur verleende vergunning, aan opzet beginnen te denken.

Wij gelooven dat hierbij alle gedachten aan „opzet" moet uitgesloten zijn, daar het anders veel van 'n kwajongensstreek zou hebben, die men in 'n hoofd-ambtenaar niet mag verwachten. Maar het feit blijft niettemin bestaan, dat hier blijkbaar geen voldoende acht geslagen is op hetgeen door het hoofd der kolonie was bepaald.

Door het groepsbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Paramaribo is daar een letterkundige vereeniging in het leven geroepen, die zich ten doel stelt de beoefening der letteren door het houden van onderlinge bijeenkomsten, waarin lezingen, voordrachten, debatten enz. zullen worden gehouden, terwijl de vereeniging tegelijk is een leesgezelschap met hoofdzakelijk nederlandsche tijdschriften en uitsluitend nederlandsche belletristische en wetenschappelijke werken.

Dit laatste lijkt ons minder goed gezien, daar de wetenschap niet nationaal kan noch mag zijn, zonder gevaar voor eenzijdigheid.

Curaçao. De laatst ontvangen Curaçaosche bladen doen ons zien dat de kolonie in het teeken van den schoolstrijd staat. De zaak is deze dat bij ontwerp-verordening, serdert de indiening nader gewijzigd, wordt voorgesteld aan het roomsch-katholiek onderwijs een met 5800 gld. verhoogd subsidie toe te kennen, waartegenover evenwel door het bestuur eischen worden gesteld om de deugdelijkheid van dat onderwijs te verzekeren, waaraan de katholieke missie bij monde van haar blad, de Amigoe, zegt niet te kunnen voldoen als te bezwarend.

Op het oogenblik telt dit bijzonder onderwijs 20 armenscholen, waarin op de verschillende eilanden omstreeks 4200 kinderen onderricht ontvangen van 49 fraters en zusters en 21 kweekelingen, waarvoor een subsidie wordt toegekend van 17600 gld., d. i. omstreeks 4 gld. per leerling.

De grief tegen dit onderwijs is dat het personeel geen voldoenden erkenden waarborg geeft voor een goed onderwijs, als voor het meerendeel niet in het bezit eener akte.

De ontwerp-verordening stelt het personeel op 4 onderwijzers 3e klasse, 37 onderwijzers 4e klasse en 33 kweekelingen, waarvoor een subsidie van 23400 gld. zou worden toegekend.

Wanneer men bedenkt dat hiervoor de uitzending van 23 gediplomeerden noodig wordt, komt het voor, afgescheiden van alle vooringenomenheid tegen of voor het bijzonder onderwijs, dat de eischen wel wat hoog gesteld zijn.

Het werk van Jonan van der Steur.

Wetende hoezeer de lezers van *Het Koloniaal Weekblad* belangstellen in het hoogst nuttige werk, dat door den heer van der Steur met zoo groote liefde en algeheele toewijding verricht wordt, nemen wij uit het jongste nummer van *Onze Kleine Bode* gaarne het onderstaande over, dat een zoo juisten blik geeft op de goede verstandhouding tusschen pleegvader en pupillen ook nadat deze de wijde wereld zijn ingegaan:

Magelang, 18 Mei 1906.

Lieve Kinderen,

„Nu is pa weer een klein beetje door die ophooping van werk heen, wil weer eens even met jelui keuvelen en wat van huis vertellen, hetgeen jelui allen belang zal inboezemen, als je althans niet onverschillig bent geworden omtrent datgene wat thuis, of met de onzen gebeurt.

Zooals jelui weten, is het pas examen geweest te Batavia tot overgang en toelating voor de Kon. Wilhelmina School. Onze beide jongens die daar waren, Harrie en Frans, zijn geslaagd, de een met no. 1 de ander met no. 5. Jelui kunt begrijpen hoe blij ik daar mede ben, en vooral hoe de vreugde nog verhoogd werd door het feit, dat ook Eduard en Barend beide zijn geslaagt. Willem is ook door zijn examen als apothekersbediende zoodat er nog al redenen zijn om blij te zijn nietwaar? Nu is er altijd genoeg oorzaak van verdriet, zoo dat deze blijde feiten zeker wel der moeite waard zijn te gedenken. Het verheugt mij daarom zoo, omdat heel veel menschen beweren, dat er van dat stelletje kampong kinderen, dat wij hebben, zooals zij dat noemen, toch niets te maken valt. Ik beweer, dat er met Gods hulp alles van te maken is, als maar niet geluierd wordt en de tijd niet verdroomd of verwauweld. Werkelijk dan is zoo, als jelui goed lager onderwijs hebben gehad, dat heb je daar den sleutel in, die alle wetenschap voor je ontsluit, daarom is het zoo ontzettend jammer, dat zoo veel kinderen zoo laat en zoo ongeregeld de lagere school bezoeken, door de schuld van de moeders, die op hare manier altijd medelijden hebben met de kinderen en ze dan maar niet naar school zenden. Ik verheug mij daarom altijd in het feit, dat wij zooveel kleintjes hebben, want die gaan natuurijk met hun zesde jaar naar de school en zijn niet zooals de kampong en kazernekinderen aan overplaatsing onderhevig, zoodat daar wat van te maken is.

George is door zijn examen als sergeantmajoor en Sander IJs is geslaagd voor sergeant.

In den regel krijg ik goede berichten van de meeste kinderen, maar enkele hebben het brievenschrijven verleerd, daar hoor ik nooit wat van.

---

bezoek genomen en niet minder goed getroffen. 'k Had dien avond, begrijpelijkerwijze, nog al werk gemaakt van mijn uiterlijk, wat ze dan ook aardig en scherp geparodieerd had, al was 't maar alléén in de fatterigheid van mijn knevel, waarvan zij één der opgedraaide punten om een oor geslingerd had en de functie van lorgnet-koordje gegeven had. Een fijn lachje speelde om haar mond, maar ze bladerde haastig door en gunde mij niet de gelegenheid tot een opmerking.

'k Bracht haar een eindweegs terug, maar zij stuurde me al heel gauw weg, beducht, dat men ons zien zou. „Pa was zoo'n kniesoor!"

„Onze ontmoetingen herhaalden zich spoedig in alle stilte. Ze werden haar, evenals mij, een behoefte. Dan zwierven en doolden wij hier samen om. Ze vond het zoo jammer, dat Pa daar heelemaal niet van hield en Ma er niet tegen kon.

„Wat hebben wij den omtrek doorkruist en wat heeft ze mij de natuur hier mooi doen zien met haar gave van kunstenares! En wat waren dat gelukkige dagen voor mij! Ze had zoo'n fijnen, dartelen geest, maar ondanks haar speelschheid en zin voor humor, kon zij toch eensklaps zoo ernstig worden, als 't mooie haar ziel en verbeelding trof. Zij deed me dan met zich meegevoelen en meeleven. Origineel was zij in haar gansche kunst- en levensuiting, een originaliteit, die soms naar 't hybridische liep, als 't de humoristische zijde der dingen gold.

Onze samenkomsten lekten niet zoo spoedig uit, dank zij haar gewoonte van omdoolen. Maar toen de oude heer er de lucht van gekregen had, was 't ook in eens en voor goed gedaan. 'k Wist eerst niet wat eraan haperde; zij verscheen niet meer op 't appèl. Daarom bracht ik de familie een nieuw bezoek, bij welke gelegenheid ik uit papa's koelheid al dadelijk begreep, wat er gaande was.

„'t Was de laatste maal, dat ik haar zag! Juist toen ik er over liep na te denken om stappen te doen tot een publiek engagement, ontving ik op zekeren dag uit Batavia een afscheidsbrief van haar, beginnende met de woorden: „Ik word ontvoerd", en eindigende met die van den Engelschen dichter:

„Had we never loved so kindly,
Had we never loved so blindly,
Never met or never parted,
We had never been broken hearted!"

„Zij was haar zusters naar Europa gevolgd ter voortzetting van hare studiën. Haar vader had haar naar Batavia gebracht en eerst daar vernam zij haar bestemming.

Van haar persoonlijk hoorde ik een enkele maal nog wel eens iets, waarvan echter steeds „der langen Rede kurzer Sinn" was, dat zij zich geheel en alleenlijk aan haar kunst wijden wilde; een woord, dat zij, geloof ik, trouw gestand doet. Sedert langen tijd intusschen vernam ik niets meer van haar.

„Zoo is 't misschien ook maar beter geweest", zei hij dof. „Haar artisticiteit had behoeften, die in dit interieur geen bevrediging hadden gevonden en wellicht zou 't ook aan mij wel niet gegeven zijn geweest tot het diepe wezen van haar kunst en haar kunstgevoel door te dringen.

Ik heb haar voorbeeld gevolgd: met meer ambitie en blijmoedigheid heb ik me aan mijn roeping gegeven. Maar een behoefte des harten is 't, bijwijlen de plekjes op te zoeken, door haar bezoek gewijd. De plaats, waar wij hier nu liggen, is er één van....

Toen mijn verlofdagen om waren, scheidde ik met de belofte spoedig terug te keeren. Vergeefs trachtte ik hem te overreden mij met een tegenbezoek te vereeren. 't Was hem een streelende gedachte daar beneden nu tenminste één vriend te hebben en te weten, dat daar althans iemand was, die wist wat Winoto was en wie zijn bewoners waren. Maar overigens was 't beter, dat alles bleef, zooals 't was.

Op mijn terugreis bezocht ik, volgens afspraak, den Wedono van Magissan. Ik had in opdracht meegekregen mij liefst zoo weinig mogelijk „tegen de lui" over Winoto uit te laten. 'k Hield me dus diplomatiek, maar 'k kon mezelven toch de voldoening niet ontzeggen, den ouden heer op Magissan kond te doen, dat het doel van mijn tocht: vriendschap te sluiten met Winoto en al zijn bewoners, bereikt was.

Ik ben te weinig gedachtenlezer om te kunnen uitmaken, wat er op dat oogenblik bij 't oude Hoofd in de binnenkamer zijns gemoeds oftewel in 't bovenhuis zijns denkens omging. 't Gelaat van den Javaan:

„Wij zien het, maar doorgronden het niet."

Een droeve taak wachtte me nog.

Winoto werd in den tuimel der vallende cultuur meegesleept. De bezorgdheid van zijn beheerder bleek, helaas, niet ongegrond te zijn geweest. De malaise hield aan, ja, begon toen eerst goed het hoofd op te steken.

O, wat was hij er naar aan toe, toen hij de onderneming meer en meer haar wissen ondergang tegemoet zag gaan! Wat heeft hij al gedaan, beproefd om den slag af te wenden. 't Werd op 't laatst een ware wanhoop in zijn ziel. Hoe heb ik met hem meegeleden, en voor hem geijverd wat ik kon!

Toch heeft hij zich verdeemoedigd tegenover zijn familie, tegenover het bestuur, tegenover de gansche wereld, die hij minachtte. In zijn vertwijfeling heeft hij zich niet ontzien voor allen zijn zaakjes nu bloot te leggen, naar allen de handen uit te steken om hulp, om redding.

Zijn laatste hoop was op de regeering gevestigd.

Hij richtte zich tot haar, mondeling en schriftelijk, om gronden op Zuid-Sumatra, eenig subsidie en vrijen overtocht ter overbrenging daarheen van zijn kolonie. Hij bepleitte hoe dit ook voor 't Gouvernement een groot belang was, als ernstige proeve van Javanen-emigratie naar de Buitenbezittingen.

Hij kreeg nul op 't rekest!

Toen viel Winoto uiteen.

Dat spijt mij daarom zoo, omdat ik wel weet, dat het niet schrijven in den regel ook de maatstaf is van het innerlijk leven, als er geen brieven komen, gaat het in den regel verkeerd met hen, dat weet ik al lang en daarom maak ik mij altijd ongerust, als er geen berichten komen. Het spreekt van zelf, dat ik niet maar zoo overal heen kan vliegen om te zien hoe de kinderen het maken.

Van hier thuis zijn heden niet veel bijzonderheden te vermelden dan alleen dit eene, dat nu het laatste huis ook klaar is en het bouwen dus afgeloopen, althans voor het aantal kinderen, dat wij nu hebben. Met de gebouwen, die wij thans klaar hebben, kunnen wij nu te Magelang 400 kinderen bergen, een niet gering getal. Toch is er heel veel kans, dat het getal zich nog zal uitbreiden en dan moeten wij weer aan het bouwen, ik hoop nu evenwel, dat die uitbreiding niet zoo heel gauw komt, want ik verlang nu heusch om eens wat meer te kunnen bouwen aan het leven der zielen, welke God mij heeft toevertrouwd. Ik ben geen vrijmetselaar, zooals de menschen dat noemen, maar ik meen toch ook even als zij, dat wij met elkander verplicht zijn te bouwen aan elkanders heil, geluk en zaligheid, en daar is het bepaald noodig voor, dat ik wat meer mij met de kinderen kan bemoeien, wat meer letten op de vorming van hart en leven, dan dit in het laatste jaar het geval was.

De laatste jaren waren een aaneenschakeling van drukken arbeid en zonder dat nu bepaald te willen, men ziet dan wel eens wat over het hoofd, nietwaar? Later als men dan de dingen ziet zoo als ze zijn, verwondert men zich, ze niet eerder te hebben gezien en kan ze dan vaak niet meer herstellen. Zoo heb ik onder onze jongens een zekere ruwheid zien ontwikkelen, die bepaald niet goed is.

Jelui moeten mij goed begrijpen, ik bedoel niet, dat ik zou wenschen, dat onze jongens van die papkereltjes worden, die te lam en te akelig zijn om te werken; dat bedoel ik niet, maar ik bedoel, dat onze jongens zich meermalen onverschilliger voordoen dan zij zijn, uit valsche schaamte.

Ik geloof, dat ik wel weet, waar dat door komt, ik denk dat het komt doordat zij sedert den tijd, dat moe van der Steur weg is, heelemaal niet meer de moederlijke invloed hebben gevoeld. Pa zegt wel altijd »ik wil vader en moeder tegelijk zijn«, maar dat is maar snert, dat kunnen wij mannen toch niet, wij zijn rare wezens en het is net of de vrouw van God gegeven is om ons ruw manvolk een beetje tam te maken en te beschaven. Daarom heeft pa al heel lang God gebeden om een moeder voor de kinderen, een moeder zoo als pa jelui vader is. Ik dacht, dat kan alleen of een zuster van pa zijn, zooals vroeger moe van der Steur was, of een eigen vrouw, anders gaat het toch niet goed. En zie, plotseling stond pa het beeld voor oogen van iemand in Nederland, welke pa daar had leeren kennen. Het was of God duidelijk zei: Je moet naar Amsterdam schrijven, naar Marie, die bij den ouden heer Muller in huis is; want dat is de vrouw, welke als moeder voor de kinderen bewaard is. Dat heb ik toen gedaan en ik had het vaste geloof dat dit in orde zou komen. Ik zeide den volgenden dag tegen Janus Maolettie: Je moet aan dat laatste nieuwe huis twee kamers maken, want ik ga trouwen, dan moet je er een galerij bij maken, waar de groote kinderen des avonds kunnen zitten om wat huiselijke gezelligheid te hebben, want er komt weer een moeder in de inrichting.

Dat alles is nu een paar maanden geleden en God heeft het gebed gehoord en de vraag gezegend met een beslissend antwoord.

Wanneer nu »moeder Marie Zwager" *) hier zal komen, dat weet ik nog niet, dat zullen wij wel zien. Voorloopig zullen wij ons in het vooruitzicht verblijden. Haar plaats is nu nog bij haar eigen pleegouders, die tachtig jaar zijn. Die pleegouders op hunnen ouden dag zonder zorg te laten en hier de pleegmoeder te worden van onze kinderen, zou niet goed zijn, dat voelt zij zelve. Ik heb zóólang gewacht, dat ik nu ook kan wachten. Wij moeten nu toch meubelen maken, niet waar jongens? Dat kan nu allemaal kalm klaar komen; want als er nu weer een moeder bij de jongens is, dan dienen wij toch ook fatsoenlijk aan een tafel te zitten op behoorlijke stoelen en die moeten allen nog gemaakt worden door onze jongens zelf.

Hartelijk gegroet.

Je liefhebbende vader,

Joh. van der Steur.

Hoe aandoenlijk is het volgende gedeelte uit een anderen brief:

»Onze Frans is dood. Neen, hij leeft nu niet meer hier, maar in het Vaderland met vele woningen. Hij is „boven de starren", waarvan hij zoo dikwijls heeft gezongen.

Frans Brangers is gesneuveld op het oorlogsveld te Parée Parée. Hij is gevallen op het veld van eer.

Hoe het gebeurd is, kinderen? Wij lazen zijn naam en stamboeknummer in de telegrammen. Johan Kunz knipte het uit en zond het ons. Niemand onzer wist het nog. Toen schreef ik den legercommandant of het waar was.

Bij de vermeestering van de benting Koetoe Masemrempoeloe op 22 Febr. is Frans gesneuveld. Hij stierf als een held. De serg.-maj. zijner compagnie schreef mij, dat, indien hij niet gestorven ware, hij voorgedragen zou zijn voor een militaire belooning. Hij was een der eersten, zoo niet de eerste. Maar het moordend lood doorboorde hem het hoofd. Onze Sander Messak was bij zijn dood en wiesch hem het bloed nog uit de wonde. Hij was zoo verminkt, dat Sander met een stuk van een sarong zijn hoofd bij elkaar moest binden. Hij werd met militaire eer begraven, op een heuvel vlak bij het slagveld.

Hij was een goed soldaat en een goed zoon". Hij had, dat weten jullie, een arme oude moeder. Frans was jaren bij ons, want zijn vader is reeds vele jaren dood Zijn moeder was later getrouwd met een Javaan, een grooten luiaard, die slecht voor zijn moeder was. Van zijn handgeld kocht Frans een huisje voor zijn moeder met Gasper, zijn broer, te zamen.

Toen hij naar Boni ging, zei hij tegen mij: »Pa zorgt u voor mijn arme moeder; als ik terugkom, zal ik u alles terug betalen, ik zal sparen."

Ik gaf die moeder f 1 per week, — en nu? Frans heeft in zijn kist f 36 gespaard voor zijn moeder, dat is bijna alles, wat hij heeft ontvangen, terwijl hij op het oorlogsveld was!!«

Behoeven wij hieraan nog toe te voegen, dat de arbeid van den heer van der Steur in elk opzicht, — zeker niet het minst op financieel gebied —, den steun waard is van allen, die niet ongevoelig zijn voor het deerniswaardige lot der vele ongelukkige door de Europeesche maatschappij in onzen Indischen Archipel verstooten kinderen.

*) De redactie vermeldt hierbij nog:

„Juffrouw Marie Zwager is de pleegdochter van den ouden heer Muller te Amsterdam, velen uwer door zijn christelijken arbeid bekend. Na het overlijden harer moeder werd zij door hem liefderijk opgenomen. Later ging zij in betrekking bij kinderen (waarvan zij ziels-veel houdt), doch toen de eenige dochter van den heer Muller met den heer G. Velthuijzen ging trouwen, kwam Marie Zwager dadelijk terug, en heeft sedert als eene echte dochter hare pleegouders, die nu op hoogen leeftijd zijn, verzorgd en hunne belangen behartigd. Zij maakt een opgewekten en flinken indruk en het zal haar te Magelang goed te pas komen dat zij in huishouding en zaken beide thuis is, want ook de schoenenzaak, welke de heer Muller drijft, wordt in de laatste jaren geheel door haar waargenomen. Toen v. d. Steur nog in Nederland was, kwam hij als kind bij den heer Muller aan huis, zoodat hij voor Marie en Marie voor hem geen vreemde is. Het eenige wat nu nog hun huwelijk belet, is de plicht tegenover hare pleegouders. Laat ons te zamen vragen dat de weg in dezen hun duidelijk gemaakt moge worden. Mocht een persoon gevonden worden die juffrouw Zwager zou kunnen vervangen dan bestaat het plan dat zij „met de handschoen" trouwt, en zoo spoedig doenlijk uitgaat; v. d. Steur heeft zijn vriend Velthuijzen reeds verzocht om hem als bruidegom te vertegenwoordigen!"

Van Vreemde Koloniën.

De Philippijnen. De jongste manillasche bladen brachten het bericht van de onderwerping van Macario Sakay, het door de opstandelingen van Luzon erkende hoofd. De wijze, waarop die onderwerping tot stand kwam, deed een eigenaardig licht opgaan over den toestand op dat eiland en met name ter hoofdplaats.

Het was toch aan de omstandigheid, dat het bestuur de leiders der nationalistische partij onder den arm nam te danken, dat Sakay het hoofd in den schoot legde, en daarop weder de wildernis introk om de mindere leiders der opstandelingen, de Vega, Montalon, Natividad, en Salvador te bewegen zijn voorbeeld te volgen.

Laatstgenoemde deed in den laatsten tijd veel van zich spreken door enkele welgeslaagde overvallen op detachementen der constabulary, zoodat reeds orders waren gegeven om de politieposten, over het eiland verdeeld, door het aanbrengen van ijzerdraad-versperringen te versterken.

Mocht dus door de onderwerping van Sakay, welke de meening doet veld winnen dat te Manilla zelf de touwtjestrekkers zitten, die den politieken toestand beheerschen, voor Luzon een rustiger tijd in het verschiet liggen, de telegrafische berichten van Manilla doen ons zien, dat op een ander eiland in den archipel, het lange jaren zoo rustige Leyte, de toestand alles behalve gunstig is. Daar zijn de p u l a j a n e s of opstandelingen in de laatste maanden uiterst roerig — tot twee malen toe slaagden zij er in aan detachementen constabulary gevoelige verliezen toe te brengen. Het 24e regiment der Unie, uit negers bestaande, moet daar nu het zaakje opknappen. Leyte zal er van lusten, de b l a c k s hebben een alles behalve goede reputatie in dit opzicht.

Waartoe krijgsgevangenen dienen. De duitsche planters in het district Oesambara (Oost-Afrika) hebben gebrek aan werklieden voor hunne ondernemingen. Van alles is al van de hand gedaan. Men moest de inlandsche bevolking zware belastingen opleggen, zeiden de eenen. Die zijn belasting niet kon opbrengen, moest dan arbeiden voor het Gouvernement, dat dien arbeid tegen vergoeding aan de planters zou kunnen afstaan. Je reinste pandelingschap, waarop reeds ten deele werd ingegaan. Maar nog klagen de planters. Laat ons Chineezen invoeren, evenals aan den ondernemer van den spoorweg Dar-es-Salam-Mrogoro werd toegestaan, vragen anderen. Maar, hiervan wil het bestuur niets weten, nu men in Zuid-Afrika den Chineezen-invoer wil doen staken, ook misschien wel om politieke redenen, die het wenschelijk doen voorkomen om het gele ras geen vasten voet te doen krijgen in het zwarte werelddeel, waar men ook andere Aziaten, de Indiërs, liever ziet gaan dan komen. Er is nu evenwel een ander middel gevonden om in den arbeidersnood der Oesambara-planters te voorzien.

Een, te Dar-es-Salam, hoofdstad van Duitsch-Oost-Afrika, verschijnend blad meldt de aankomst te Tanga van tweehonderd krijgsgevangen negers, die tot den arbeid zullen worden gedwongen op de plantages van Oesambara. Zij worden voor den tijd van drie tot zes maanden ter beschikking van de ondernemingen gesteld tegen vergoeding van de overtochtkosten, 10 roepijen heen en terug, en betaling aan het gouvernement van 5 roepijen 's maands. Bovendien moeten de werkgevers deze arbeiders huisvesten en voeden.

Dat, wat een duitsche kolonie betreft.

Omtrent de, in Natal gemaakte krijgsgevangenen, wordt aan de T r i b u n e te Londen een overeenkomstig bericht geseind. Dezen zullen in de Rand-mijnen en bij andere takken van industrie te werk worden gesteld. Maar dezen zouden ten minste nog zelven worden betaald — 'n 24 gulden 's maands benevens een gratificatie.

Een eenvoudig kranten-berichtje. Een zestigjarige Singhaleesche baboe was wegens niet-nakoming van haar contract tot eene week gevangenisstraf veroordeeld. Dat contract bond haar nog vijf maanden maar zij wilde daarvan af wegens de slechte behandeling, die ze van haren meester ondervond. „Daar heb je me niets van gezegd", zei de politie-rechter te Singapore, tot wien ze zich wendde. „Jawel", repliceerde het oudje, „maar u zei me, dat ik daar maar eens op moest terugkomen." Toen herinnerde de rechter zich 't geval weer — 't gold de klacht betreffende wanbetaling van het loon. „Als je weer klachten hebt over je loon kom je maar hier." „Mijn meester laat mij 't huis niet uit, dus hoe zou ik hierheen kunnen komen?"

Het slot was dat aan het oudje, dat notabene nog vijf maanden achterstallig loon van haar meester te vorderen had, zich voor de keuze zag gesteld: een borgtocht van 25 dollars als zekerheid voor het nakomen h a r e r verplichtingen of z e s m a a n d e n gevangenisstraf.

'n Dood eenvoudig berichtje niet waar?, dat we hier uit de S t r a i t s T i m e s overnamen. Maar die hoogst eenvoudige berichtjes werpen soms een beter en helderder licht op bestaande toestanden, dan dat hetwelk schijnt uit prachtige verslagen, waarvan de Engelschen de kunst van het opmaken meesterlijk verstaan.

Words! Words! Er zijn 'n massa menschen, die, wanneer men ze hoort spreken, zouden kunnen doorgaan voor de besten en edelmoedigsten, maar die, wanneer het er op aankomt te handelen naar hun woorden, zich kalmpjes terugtrekken.

De verdeeling van Bengalen in Engelsch Indië, die nu weer door den Minister voor Indië, Morley, aan het oordeel eener commissie zal worden onderworpen, omdat de beweging daartegen maar niet ophoudt de kolonie in onrust te houden, heeft aanleiding gegeven tot een heftige campagne van de inlandsche pers in Bengalen tegen het Engelsch bestuur.

Koren op den molen van die pers is op het oogenblik een in Oost Bengalen heerschende hongersnood, waarvan de verschrikkingen nog overdreven worden voorgesteld. Nu zou men denken dat Calcutta, de rijkste stad van Indië, waar men hemel en aarde beweegt om de „broeders" van Oost-Bengalen weer te doen terugkeeren tot het oude, als één man die broeders in den nood zou te hulp snellen.

De B e n g a l e e opende een inteekenlijst voor de noodlijdenden — er kwam een bedrag van ongeveer 2000 roepijen binnen. Andere hongersnood-fondsen vulden het totaal der giften tot ruim 10000 roepijen aan en dat voor de rijkste stad van Engelsch-Indië, waar men met het lot van den landgenoot zich zoo begaan toont — in woorden. Van de schetteraars moet men het veelal niet hebben.

Het nut van spoor- en andere wegen. Sir W. Egerton, hooge commissaris van Zuid-Nigeria, is onlangs naar die kolonie teruggekeerd uit Engeland, waar hij toefde ter wille van spoorwegplannen voor het, door hem bestuurde gewest. Tot een vertegendiger van Reuter's telegraafbureau merkte de heer Egerton het volgende op:

„Ik ben volmaakt tevreden over den uitslag van mijn bezoek. De regeering van het moederland ziet de beteekenis eener uitbreiding van het spoorwegnet in het protectoraat zeer juist in, en ik hoop ook spoedig te vernemen, in hoeverre zij besloten heeft het, haar thans voorgelegde plan goed te keuren. Ik ben vast overtuigd, dat zoowel voor de ontsluiting van het land als voor zijn duurzame pacificatie niets zoo doeltreffend zijn of zoo snel den gewenschten stand van zaken in het leven roepen kan, als de aanleg van wegen en spoorwegen. Zoodra een werkelijk wegen- en spoorwegennet aanwezig zal zijn, zullen verder geen militaire operatiën meer noodig wezen."

Een nieuwe industrie in Engelsch-Indië. De wildernissen van Engelsch Indië bergen heel wat mysteriën en een leven, waarvan Rudyard Kipling in zijn Jungle-boek zoo aardig weet te verhalen. Zij hebben nu te Mazagon het materieel geleverd voor een nieuwe industrie, die heel wat schijnt te beloven. Tal van boomen en slingerplanten brengen veelkleurige zaden voort, die, wanneer zij rijp geplukt worden, zoo hard en duurzaam zijn, dat sommige in hardheid met beton gelijk staan. Zij wisselen in grootte af en er zijn er die den omvang van een groot horloge bereiken. Wat de kleuren betreft heeft men tot nu toe lichtblauw en heldergroen nog niet daaronder aangetroffen. Behalve van enkele zaden, die handelswaardë bezitten, werd voor het meerendeel geen profijt getrokken. Moge ook al de fraaiheid en duurzaamheid van vele dezer zaden menigeen op het denkbeeld gebracht hebben, dat daar wel iets van te maken zoude zijn, in den vorm van sieraden, de moeilijkheid om die zaden symmetrisch

en langs goedkoopen weg te doorboren, schijnt oorzaak te zijn geweest dat daar niets van kwam, tot dat de heer Wallace, redacteur van het Indian Textile Journal te Bombay de zaak ter hand nam.

De heer Wallace is er in geslaagd de oplossing voor het vraagstuk te vinden. Heel eenvoudige instrumenten, 'n soort notenkrakers, in grootte afwisselend naar den omvang der zaden, klemmen deze vast en door een gat in den wand gaat de boor. De materialen zijn goedkoop — hard inlandsch hout voor de klemmen en oude fiets-speken, piano-snaren, breinaalden worden tot boorijzers omgewerkt.

De zusters van Allerheiligen begonnen in hare school te Mazagon (Bombay) onder leiding van den heer Wallace diens uitvinding te exploiteeren met een bedrijfskapitaal van zestig roepijen (48 gld.) en een stel gereedschappen, door dien heer geschonken.

Er worden nu in de school van Mazagon verschillende voorwerpen van die zaden vervaardigd: halskettingen, servet-ringen, hoedenpennen, knoopen, armbanden, portières en krees, die goeden afzet vinden, terwijl de inzending ter jongste nijverheids- en landbouwtentoonstelling te Bombay een bronzen medaille verwierf.

Men heeft nu reeds meer dan 25 zaad-soorten gevonden, die zich voor deze industrie leenen. Daaronder is ook de rudraksha, die in een heiligen reuk, als door Sjiwa bevoorrecht, staat. De pit is enorm hard en over het oppervlak als een sinaas-appel of mangistan uit de schil in sectoren verdeeld. De hiervan vervaardigde voorwerpen vinden natuurlijk grif koopers.

De industrie schijnt dus levensvatbaarheid te bezitten en men verwacht dat zij onder de kleine industriën een voorname plaats zal innemen.

Ware ook in Nederlandsch-Indië hier geen profijt van te trekken? Reeds nu vervaardigen de inlandsche moeders voor hare kleinen van witte zaden, waarvan ons de naam op het oogenblik niet te binnen schiet, halskettinkjes en armbanden. Er zullen ook nog wel andere snuisterijen van zaden en pitten worden vervaardigd, maar dan meer bij wijze van curiositeit, zonder dat het product tot de handelsartikelen kan worden gerekend.

De opium-vloek. In het engelsch lagerhuis beginnen zich stemmen te verheffen tegen het opiumschuiven. Voorloopig was slechts sprake van den invoer van opium uit Engelsch-Indië in China, waartoe eens de opium-oorlog van 1840—1842 werd uitgevochten, om de Chineezen te dwingen dien invoer toe te staan. Men meent nu in het engelsch Lagerhuis, dat het niet den goeden naam van Engeland verhoogt, wanneer uit een engelsche kolonie het zoo verderfelijk heulsap in China wordt ingevoerd. Die scrupules komen ietwat ongerijmd voor, wanneer men daartegenover stelt den invoer van de nog heel wat schadelijker alcoholische dranken — en wat voor dranken: meer vitriool wellicht dan wat anders — uit Engeland in Afrika. Maar, de opium heeft het nu eenmaal verbruid, en men wil nu den strijd daartegen aanbinden.

In de koloniën zelve is de stemming tegen de nieuwe richting niet onverdeeld gunstig. Engelsch-Indië vraagt zich af, waar het de 36 millioen uit zal halen, die het nu uit den opium-handel op China trekt, en in andere koloniën als de Straits Settlements, de gefedereerde maleische staten, en Hongkong, waar de opium-pacht de hoofdbron is, waaruit de koloniale inkomsten worden geput, vraagt men zich bezorgd, of ook daar de strijd niet zal worden gevoeld en eenmaal, in navolging van Japan en de Philippijnen tot een verbod op het opium-verbruik zal leiden. Maar hoe daar dan de huishouding te bekostigen, die nagenoeg geheel op de opium-pacht drijft?

Behalve de luitjes in het moederland, is het nu in Singapore het schuivende element zelf, de chineesche gemeente, die tegen het opium-verbruik optreedt.

„Eenigen tijd geleden", schreef men aan de kooplieden met den consul-generaal voor China en ankooplieden met den consul-generaal voor china en anderen samen in de Soe Poe Sia — de chineesche leeszaal. Er werd besloten een Anti-opium-bond op te richten en een van de eerste zaken, waarnaar men streeft, is een opium-hospitaal in het leven te roepen. Voorloopig is hiertoe het chineesche consulaatgebouw bestemd, waar de patienten onder behandeling zullen komen van deskundige medici, die een westersche opleiding hebben genoten. De slachtoffers van het opium zullen 21 dagen onder behandeling blijven, in welks tijdsverloop, wanneer de noodige wilskracht aanwezig is, de genezing kan zijn tot stand gekomen. De chineesche gemeente draagt willig bij tot deze onderneming en voor volle 10000 dollars is reeds ingeteekend voor dit prijzenswaardig, voor Singapore geheel nieuw streven."

Boekbespreking.

In hartelijken dank ontvingen wij een overdruk uit het Tijdschrift van het Kon. Aard. Genootschap, waarin eene bespreking van Nieuwenkamp's prachtwerk **Bali en Lombok**, van den schrijver J. C. van Eerde, die als Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur dat land en volk heeft leeren kennen en waardeeren, en dus zeker als bevoegd beoordeelaar in aanmerking mag komen. Daarom laten wij gaarne het artikel over het vroeger ook door ons zoo warm aanbevolen werk hier in zijn geheel volgen:

Nieuwenkamp, Bali en Lombok. Tweede Zwerveruitgave. Eerste gedeelte. Te verkrijgen bij Nieuwenkamp „de Zwerver", Edam; en bij de voornaamste Boekhandelaren.

Is het nog noodig, dat dit prachtwerk wordt aangekondigd? Wat zal men er nog meer van zeggen dan in de uitnemende voorrede van G. P. Rouffaer zoo duidelijk wordt uiteengezet, de waarde, die er aan dient te worden gehecht, omtrent het beteekenisvolle der verschijning? Hoe zal men nog gaan omschrijven of aanvullen, nu hier in werkelijkheid Bali, „het vroolijke, mooie, levenskrachtigee, sterk-artistieke Bali" is gebracht in Nederland, onder de menschheid? Nu het iedereen, die wil weten en kan gevoelen, vrijstaat om te zien hoe de Balische natuur en de Balische menschen zijn?

En toch ligt er iets bekorends in voor iemand, die jarenlang leefde te midden van deze dingen en deze menschen, om iets hierover te mogen zeggen en om zijne groote ingenomenheid te kennen te geven met de uitgaaf van dit boek, dat liefkoost het uitmuntende Balische volk, dat streelt de Balische natuur, dat op een heerlijk voetstuk plaatst de Balische kunst.

Het is meer dan bekoring, het is geluk een Nederlander te ontmoeten, die diep gevoeld heeft, dat de Baliër niet in de eerste plaats is heiden of landbouwer of gouvernementsonderdaan of landrentebetaler, of een ongekleed, onzedelijk, sirihkauwend schepsel, maar dat hij is mensch.

Zij, die jarenlang onder de Baliërs woonden, zij weten het wel, dat hij is hartelijk, loyaal, eergevoelig, dat hij heeft goede en minder goede eigenschappen — maar goede het meest —; dat hij is een volledig, een volkomen mensch, die houdt van kinderen en van bloemen, van het donkere woud en van de koele bron, die loyaal staat tegenover zijn gebieders, die vreest zijne goden, die lacht om gemaaktheid en zelfverheffing, die eerbied heeft voor ronde oprechtheid, voor eenvoud, voor zelfverloochening, voor arbeidzaamheid.

Maar nu is gekomen de Nederlander die de Balische taal niet spreekt en de menschen niet aldus heeft kunnen proeven in hun zieleleven. En toch heeft hij ze gegrepen, omdat hij is kunstenaar, omdat hij, de artist, door zien en door gevoelen dit volk schätte, waardeerde, liefkreeg.

Hij heeft meer gedaan; hij was in staat de heerlijke teekeningen te maken, die dit boek versieren, en met zijn Balischen schat is hij in het moederland gekomen om te verkondigen, dat daarginds leeft op een paar kleine eilanden van den Indischen Oceaan een volk met een groot zieleleven, een volk, dat hunkert naar schoonheid, dat schoonheid wil in de dingen van zijn omgeving en in de nabijheid zijner goden.

Och, enkelen hebben het wel geweten; er zijn er wel, die bij het zien van de poera's en van de huistempels en van al die schoone dingen een groote emotie hebben gehad van genieten; maar die emotie was ras verdrongen door gedachten over de veiligheid van persoon en goed, over een billijk belastingstelsel, over de waterverdeeling, over hoofdenkeus en wegenaanleg en rechtspleging.

Doch niemand is ooit zoo gelukkig geweest zijn emoties te kunnen vastleggen, te kunnen mededeelen aan anderen zooals Nieuwenkamp dit heeft gedaan in zijn, ik durf zeggen, standaardwerk over Bali en Lombok.

Uit het bovenstaande blijkt reeds, wat, naar mijne meening, in dit werk moet worden gewaardeerd en geprezen. Het is de visie, die Nieuwenkamp heeft als artist op de Baliërs en op hunne omgeving; het is zijne ontdekking van den Baliër als kunstenaar; het is het licht, dat hij laat schijnen op het Balische zieleleven.

En dat doet hij door zijne teekeningen en door hetgeen hij vertelt over de Balische kunst. Daarin ligt zijne kracht, zijn groote kunnen, dat allen, die over de Baliërs schreven heeft ontbroken. Niet het lezen van den tekst in dit werk is de hoofdzaak, maar het aandachtig bezien van de teekeningen doet ons leven te midden van de Baliërs en maakt hen tot onze vrienden.

Wanneer ik dit boek in groote lijnen zou willen kenschetsen, moest ik zeggen, dat hiermede de zon opgaat over de inlandsche kunst in Nederlandsch Indië — en dat het moet heeten: Nieuwenkamp's Bali en Lombok, met den klemtoon op den naam van den schilder-schrijver.

Eeuwenlang heeft ten opzichte van de kunstnijverheid der inlanders in onzen Archipel het diepste duister geheerscht. Wat men zag, het waren voorwerpen, gebruiksartikelen, curiosa. Het was kleeding, huisraad, opschik. Nimmer merkte men op de schoonheid in die dingen. Nimmer dacht men ze beziende aan de ziel van den inlander. Dit heeft geduurd drie eeuwen lang. Die duisternis, die donkere nacht was zelfs nog niet geëindigd in 1883, toen op de internationale tentoonstelling te Amsterdam een keur van Indische kunstvoorwerpen was verzameld, toen in verband met de koloniale afdeeling dikke boeken zijn geschreven over allerlei Indische onderwerpen. Beroemde mannen leenden hun kennis en hun talent . . . . maar kunst en schoonheid zagen ze niet. Aan den ziel van den kunstenaar, die dit alles maakte in liefde voor het schoone, dacht toen geen mensch.

Tien jaar later verscheen het dictaat van professor Wilken. Ook daarin over de kunst der inlanders nog geen woord. En toch was in 1889 het eerste sterretje aan den donkeren horizont opgegaan. Toen hield prof. Hein, een vreemdeling, zijn eerste voordracht over de „Ornamente der Dayaks". Toen verscheen een ander vaag lichtpuntje in het Resumé van gewestelijke rapporten over de kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië, samengesteld door P. H. van der Kemp. (Vgl. G. P. Rouffaer in den Indischen Gids 1901 II, blz. 1190).

Sedert dien komt er meer en meer licht. In 1890 het boek van prof. A. R. Hein: „Die bildende Kunste bei den Dayaks auf Borneo", waarin gewezen werd op hun kracht in het vlakornament en in 't algemeen op hun vermogen op ornamentgebied. Hein is de ontdekker van het schoone in de Dajaksche sierkunst.

Andere lichten verschenen, wederom vreemde namen dragende, in 1894 „The decorative art of British New-Guinea" door A. C. Haddon, in 1899 „Zur Timor-Ornamentik" van Dr. W. Foy en O. Richter. Toen in Holland in 1900 „De versierende kunsten in Nederlandsch Oost-Indië" door E. A. von Saher.

Langzamerhand begon het te dagen boven den heelen horizont. Daar kwam de belangrijke arbeid van J. A. Loeber Jr. over Indisch vlechtwerk, over het bamboeornament der Kajan-Dajaks, over Timoreesch snijwerk en ornament vooral. Daar kwamen de tentoonstellingen van Indische kunstnijverheid op de gewestelijke hoofdplaatsen van Indië, te Batavia en van „Oost en West" te 's-Gravenhage en in andere steden van Nederland.

Meer en meer werd het licht; waarbij tweeërlei arbeid afzonderlijk dient vermeld. Den eersten stralenbundel gaven de werken van Augusta de Wit, die ons vertelde van de schoone vormen der tropische bladeren van palmen en pisangstruiken, van het licht dat levensvreugd brengt in den tropenmorgen, van de kalmeerende koelte des avonds en die ons verhaalt van „the jewel-like sparkle in the coleuring of the landscape". In een reeks artikelen uit de Straits Times van 1893, die zij „Facts and Fancies about Java" noemde, bracht zij voor het eerst onder woorden de emotie, die de fijne inlandsche menschenziel teweegbrengt bij den Westerling, veelal te zeer verhard door den strijd voor het bestaan in een Noorderklimaat om nog te reageeren op het zacht fluisterende van den innerlijk beschaafden bewoner der tropen. (Eerste herdruk: Singapore, 1898; daarna herhaaldelijk, ook geïllustreerd, weer uitgegeven ten onzent).

Zij beschreef de buffelkudde en de badende vrouwen en al het mysterie, dat er uitgaat van het tropenlandschap bij maanlicht (Gids 1900 II, I vv.).

Zij bespeurde de ziel der inlanders in „veel zonderlinge en prachtige dingen, die het volk van dit land met zijne gedachten vond en met zijn handen vormde voor zijn dagelijksch bestaan bij zonneschijn en starrenglans en weifelig licht van lampen" (Gids 1901, II 219 vv.) — „De gamelan", zoo leerde zij ons, „is een wezen, zijn allereerst bestaan in zichzelven hebbende, een levende, zingende ziel, en die aan menschenoogen en handen en leden een leven heeft geschonken zoo heerlijk anders dan hun eigen bestaan, als een vogel, die de zon invliegt anders en heerlijker is dan een hongerig kruipdier op zijn zode".

Den tweeden, gaf het boek van G. P. Rouffaer en Dr. H. H. Juynboll over de Batikkunst in Ned. Indië en haar geschiedenis (Ie afl., 1900), waarin een volledig overzicht wordt gegeven van deze inlandsche kunst en dat door zijne reproductiën het heerlijk schoone daarvan laat zien. Een standaardwerk, dat door ieder dient te worden geraadpleegd, die het inlandsche denken wil begrijpen.

Nadat zoo de dageraad was aangekondigd, is nu met Nieuwenkamp's boek het groote licht over de Indische kunst opgegaan, want nu wordt zij beschenen door de waardeering van den Westerschen kunstenaar, die aantoont, dat zij dient gekend, geprezen te worden.

Hij wil aan de Europeesche schilders en beeldhouwers de overtuiging schenken „dat Indië een land is overvloeiende van ongekende pracht, — dat alles, wat de inlanders op Bali bouwen slechts strekt om de trotsche natuur des te geweldiger te doen schijnen; — dat hun huizen en vooral hun tempels, versteende bloemboomen gelijk, geen schrille contrasten vormen met de omgeving, maar er zich in oplossen en er een geheel mede vormen". En zoo vertelt hij van de deuren, „die ware kunststukken genoemd kunnen worden, zoowel door verhouding als door ornament", en van „de zijden kleedingstukken met de wonderschoone ornamenten, zooals alleen een Balische ze ontwerpen en ten uitvoer brengen kan". Hij wijst op een houten alarmklok, waaraan een in hout gesneden hoofd en zegt vol bewondering: „wat is het luide roepen daarin goed weergegeven en hoe stoer van lijnen is het geheel."

Inlandsche prentkunst geeft Nieuwenkamp hier met zijn teekenstift weer, zóó, dat het ieder die oogen heeft om te zien, duidelijk wordt welk een naïve expressie in deze illustratiën is gelegen. Zie b.v. de Balineesche voorstelling van de zee, den volgeling met sirihtasch, de twistende kinderen, het lot van de vrouw die niet heeft leeren weven, en dansende Baliërs.

De eigenlijke kunstnijverheid wordt ons getoond in prachtpatronen van inlandsche weefsels op blz. 39, 48, 66, 67, in een deur met snijwerk van lotosmotieven, een godenzetel, een pinangschaar, een deurscharnier, een offernis, het hoofdtooisel van een danser, een uit hoorn gesneden kam, sieraden, wapens en mandjes.

Ook geeft hij ons hier reeds enkele afbeeldingen van

tempels, zoo van de poera segara te Pabean Boeleleng, van het koelkoel-huisje te Singaradja, van den Soebak-tempel te Krobokan, terwijl ons de belofte wordt gedaan van nog een hoofdstuk, geheel aan de tempels gewijd, dat ongetwijfeld nog schoone verluchtingen zal bevatten.

Welnu, men bezie deze sprekende teekeningen slechts met aandacht en men zal gemakkelijk de verrukking van den artist deelen over al het schoone, dat hij hierin ontdekte niet alleen, maar dat hij ook voor allen, die het wenschen te genieten, hier ten toon stelde in zijn boek.

Maar er is meer. Wie geholpen door Nieuwenkamp's kunst deze inlandsche kunst leert begrijpen en genieten, hem zal het Balische karakter duidelijker worden.

„Kunst ist Wesensausdruck. In den Schöpfungen der Kunst verkörpert sich das innerste Wesen der künstlerisch Schaffenden. Sind von den vielen Millionen Menschen, die eine Nation bilden, auch nur einzelne Individuen kunstlerisch tätig, so erscheint doch in den Schöpfungen dieser wenigen eben die nationale kunstlerische Eigenart, da sie ja Mitglieder der Nation sind und in ihren Werken die Besonderheiten dieser Nation, deren Vertreter sie sind, charakteristischen Ausdruck finden." Wat Dr. Karl Menne hier zegt van Die Nederländer als Nation (Halle 1903 p. 10) geldt ook voor het volk van deze eilanden. Hunne artisten schiepen al dat schoon, maar zijn dezen niet inlanders onder de inlanders, zijn ze niet Baliërs onder de Baliërs? Geven zij niet de kunstuitingen van de geheele artistiek-aangelegde bevolking van deze pracht-eilanden? Daarom is dit boek van groote beteekenis. Het wijst andere Europeesche, mocht het zijn Nederlandsche beeldende kunstenaars den weg naar het schoone van Indië. Dat voor ons ontdekkende zullen zij meer doen dan artistieken arbeid geven. Zij zullen tegelijk er toe bijdragen, dat de bewoners van Indië beter worden gekend en gewaardeerd. Zij zullen zich op hun plaats gevoelen in de rijen der Ethnologen zoowel als in de kringen der Kunstenaars. Zij zullen werken voor de menschheid door hun kunst, zoowel als door het ontsluieren van ongekende menschengedachten.

De zon is thans opgegaan, — waarom zou het niet lichten overal?

Dit boek moet heeten: Nieuwenkamp's Bali en Lombok, want het draagt een zeer persoonlijk karakter, dat het scherp onderscheidt van alles wat tot nu toe over Bali en Lombok werd geschreven en waarschijnlijk ook wel van alle werken, waarin een beeld van land en volk van eenig geografisch geheel ter wereld werd gegeven.

Het lettertype, de kleur van den drukinkt, de zeer oorspronkelijke teekeningen, de geheele wijze van uitgaaf stempelen dit boek reeds tot een zeer bizonder werk. En men proeft het dadelijk uit den tekst, dat hier niet aan het woord is de ethnoloog of de geograaf of de met land en zeden betrouwde bestuursambtenaar, maar een „outsider", die uit liefde voor zijn onderwerp deugdelijk kennis nam van de litteratuur over Bali, kiezende voor zijn doel wat hem geschikt voorkwam, d.i. wat het meest indruk op hem maakte.

La nature n'a de beauté achevée que si elle a été le théatre de quelque grande histoire. Nieuwenkamp bewijst deze uitspraak door de groote voorliefde, waarmede hij de oudste Hollandsche berichten over Bali uit het laatst der 16e eeuw mededeelt en met oude teekeningen verlucht.

Wie zou zich meer aangetrokken gevoelen tot het poëtische in de Brata-Joeda, dat in het Nederlandsch voor hem te genieten was, dan de teekenaar, die de inlandsche illustraties van dat epos tot zijne beschikking had? Zoo heeft hij uit de geschriften over Bali, van Lintgensz tot Liefrinck, steeds genomen wat hem merkwaardig voorkwam om de Baliërs, zooals hij ze zag en zich dacht, te typeeren. Zoo blijft ook veel van hetgeen hij mededeelt voor rekening van de oorspronkelijke schrijvers, maar Nieuwenkamp's visie vindt men in de keuze der citaten, die hij geschikt achtte en niet immer kritiseeren kon naar juiste waardij.

Het best lijkt dan ook de tekst, waar Nieuwenkamp beschrijft, wat hij zag. Met alle soberheid en oprechtheid, ook aan zijn teekenstift eigen, geeft hij dan in eigen woorden weer, wat zijn oogen zagen op de Balische erven, op de hoogte van Gitgit, op den weg naar Soekasada en elders. Zoo schetst hij b.v. de boenoet's langs genoemden weg: „met hooge, grillig gevormde boomen van zoo'n verrassende schoonheid van kleur en lijn, dat enkele honderd meters gaans genoeg motieven oplevert om een geheel schetsboek te vullen." In dergelijke uitingen is hij mij het liefst, ik bedoel wat den tekst van dit boek betreft; want het best gevoel ik wat hem op Bali heeft doortrild, als hij werkt met zijn benijdenswaardig, geprezen talent van teekenaar. Wie gaf ooit zoo weder het rustig rijke van het tropenlandschap, als Nieuwenkamp deed in zijn groep ficusboomen met den vulkaan in de verte op den grooten weg over Lombok? Of het donkere idjoekgedoezel van meroe-daken tegen achtergrond van berggroen, als zware godsvrees-obsessie in lachende natuur? Komt u niet iets tegen van koelte en rust en verfrissching bij den helderen waterstraal van de Moemboel-bron, voor zonlicht gedekt door reuzenwortels van een reuzenboom?

Laat mij nu geen fotografieën zien. Geef ze aan weetgierigen, aan belangstellenden naar wat er te zien, maar wel uit zal zien, aan liefhebbers van curiosa. Maar wil men de Balische omgeving proeven, wil men zich doordringen van het Balische zijn, bekijk dan met aandacht deze woonerven, deze poortjes, deze poppetjes, ik verzeker u dat het echte waar is. Neem vooral goed in u op hoe Nieuwenkamp de samah weergeeft, want dan zult gij het water hooren klateren bij den inlaat voor den tempel, en de sprietjes zien glanzen op het veld. Dan ontdekt gij een wereld van gedachten, eigenlijk het geheele inlandsche bestaan in de terras-sawahs bij Gitgit. Want ge ziet de gladde taluds en de keurige dijkjes, die Dewi Cri bij hare nachtelijke wandelingen moeten verlokken om goeden oogst te schenken. Gij gevoelt de moeielijkheid om het gulzig naar lager trap strevende water te dwingen eerst zijn plicht te doen aan het gewas en gij vraagt u af of de mensch, of deze menschen dan in staat zijn de heuvelen te bedekken met vijvers en de hoogten te dwingen om kolken te dragen langs hare flanken. Gij moet erkennen, dat luie nietsdoeners of suffe droomers of sirihkauwende hanenvechters of opiumschuivende wellustelingen niet zoo iets hadden kunnen tot stand brengen, maar veeleer dat hier noeste vlijt en onverpoosde inspanning hand aan hand gaan met inzicht en kennis van zaken.

„Kunst ist Wesensausdruck". Dit boek kan er toe bijdragen, dat dit besef meer levendig wordt onder allen, die geroepen zijn om de inlanders te besturen d. i. voor hun geluk en welvaart te zorgen, waarvoor in de eerste plaats noodig is het rechte begrip van hun denken en handelen, van hun wezen. Want dat rechte begrip moet steeds het uitgangspunt zijn van alle in het belang der bevolking te treffen maatregelen. Is het dan overdreven, dat ik dit boek noemde een standaardwerk?

Nieuwenkamp ontdekte meer dan het mooie van deze eilanden. Hij bracht de bewoners ervan nader tot ons. Hij versterkte den band die er reeds bestond tusschen de Baliërs en de weinige Hollanders die hen kenden. Hij knoopte een band aan tusschen deze respectabele bewoners van het Oosten en de meestal schromelijk onkundige bewoners van het Westen. Hij begon een goed werk, dat als het zal zijn voltooid een grootsch werk zal wezen.

Want nog twee gedeelten zullen het licht zien, zoodat het geheel 250 teekeningen zal bevatten. De schrijver belooft ons, dat wij het geheele eiland Bali in alle richtingen zullen doorkruisen en van harte is te hopen, dat hij deze belofte zal kunnen gestand doen, daarin niet verhinderd door politieke verwikkelingen of thans dreigende militaire operatiën.

Voorzoover uit dit eerste deel blijkt, zag Nieuwenkamp tot nu toe, behalve de afdeelingen Lombok en Boeleleng nog slechts een zeer klein deel van het rijkje Bangli, nl. het Batoermeer. Zal hij het geheele eiland Bali doorkruisen, dan blijft nog zeer veel te reizen en te genieten, — ook voor de lezers van zijn boek, wien dan nog prachtzaken kunnen worden aangeboden uit de verschillende rijkjes, heerlijke tempels en poeri's en lustverblijven zonder tal, en wonderschoone natuurtafereelen uit het gebergte en uit de vlakten van Bali's onafhankelijk gebied.

J. C. VAN EERDE.

Voor belangstellenden ligt het boek ter inzage in „Boeatan", Plaats 9.

NAAMLIJST VAN LEDEN
toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" in de maanden Juni en Juli 1906.

Heer H. G. J. Smits,	Amsterdam	*f*	2.50	lid
Firma Koopman en Verdoom,	„	„	2.50	„
Mevr. de Wed. W. H. Nieuwenhuijs van Eerden,	Apeldoorn	„	1.50	„
Mej. A. B. van Eerden	„	„	1.50	„
Mevr. de Wed. W. E. Boldingh—Balkema,	„	„	1.50	„
Heer E. G. W. Windhouwer,	Batjan	„	2.50	„
„ G. van Peski,	„	„	2.50	„
„ J. Wouters,	Driebergen	„	1.50	„
„ P. Grinwis Plaat,	's Gravenhage	„	2.50	„
„ J. van der Werff,	„	„	1.50	„
Mevr. de Wed. M. F. van Paasschen,	„	„	1.50	„
Heer L. Th. van Paasschen	„	„	1.50	„
„ L. A. Martens,	„	„	5.—	don.
„ S. C. van Oudheusden en Comp.,	„	„	1.50	lid
„ J. Wermelink,	„	„	1.50	„
„ F. Harteveld,	„	„	1.50	„
„ W. F. G. L. Haamstra,	„	„	1.50	„
Mevr. L. Gleene Winckel—Kamperdijk,	„	„	1.50	„
Heer Th. C. Rappard,	Leiden	„	2.50	„
„ M. Gerritzen,	Nijmegen	„	1.50	„
Mevr. Holle—Motman,	Olst	„	10.—	don.
Heer Van der Vinne,	Wageningen	„	2.—	lid
„ P. de Joncheere,	den Haag	„	2.50	„
„ W. H. Bogaardt,	Breda	„	2.—	„

Aan Donateurs, Leden en Abonn., die *verhuizen* of het *weekblad niet geregeld mochten ontvangen*, wordt verzocht hiervan *kennis te geven aan den Administrateur, Verhulststraat 51, den Haag.*

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Augustus 1906.

Over de bevloeiing in droge streken, door het bewaren van regenwater, door H. van Kol. — Ons bestuur van Zuid-Celebes, door J. F. H. Schultz van Vlissingen (slot). — Een studie van Prof. G. K. Anton over de suikerindustrie op Java en de bevolking (slot). — *Varia:* De koning van Cambodja. — Javaansche prinsen. — Maandelijksche Revue van brochures, enz., door J. E. de Meyier. — *Koloniale literatuur:* Prof. Dr. A. Supan: Die territoriale Entwicklung der Europ. Koloniën. — R. Cronheim: In malaiischen Feldlagern. — *Wetenschap en industrie:* De noodzakelijkheid van zoutverbruik. — Indische crediet-instellingen in 1905. — De veroordeelde. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

Weekblad voor Indië. 3e-jaargang. No. 10.

Een proef met decentralisatie op de Buitenbezittingen, door M. van Geuns. — Japansche vrouwen in Batavia, door Navigator. — De geestdrijver in het Djembersche (met foto). — Sport te Soerabaja. Voetbalvereeniging „T. H. O. R." (met foto's). — Een vergissing [ingezonden door S. naar aanleiding van de nieuwe richting in de suiker-cultuur]. — Indische indrukken, (XX), door Carlo. — Uit het Indische leven, kiekjes, door D. A. — Enz.

Teysmannia. 1906. afl. 6.

Heesters in den tuin, door H. J. Wigman. — Een entmethode ter verenting van gekweekte kinaplantjes, door H. P. J. Broos. — Is de levende natuur doelmatig of ondoelmatig ingericht?, door van Breda de Haan. — Over het ransig worden van de klapperolie en de middelen om dit te voorkomen, door L. G. den Berger. — Een vertakte klapperboom, door H. J. Wigman. — Aetherische oliën. — De katoen-cultuur in de res. Palembang, door Dr. H. P. Kuyper.

De Indische Mercuur. 7 Augustus 1906.

Goud: Essayeeren en waarborg. — Arbeidsinspectie in Deli. — Extractie van cocablad. — Request in zake de verpondingsbelasting. — Surinaamsche Brieven. — De verkoop van Besoeki-tabak. — Iets over het zaaien en ontkiemen van zaden van Hevea Brasiliensis. — Uit consulaire verslagen. — Uitvoer van Java. — Verslagen. Enz.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

S.s. Koningin Wilhelmina, vertrokken van Batavia 5 Juli en aangekomen te Genua 1 Aug. 1906.

H. v. Hasselt en echtg.; H. Rudolph, echtg. en 4 d.; Mr. A. Helfrich; A. Boender en 3 kn.; J. Hardeman; Dr. Ph. v. Ronkel, echtg. en 2 kn.; Mej. J. Verhaar; Mevr. Wed. H. Mounier en 2 d.; J. v. d. Linden; G. Holtappel; W. Godefroy en kind.; H. Wempe; E. v. Walcheren en k.; A. Hoekwater; F. Niemans; J. Knap en echtg.; A. Niezen; P. v. d. Steenstraten; 2 dames Hus; J. Beutz v. d. Berg; J. v. Schreven; Mevr. C. Hol en z.; C. Barren en echtg.; Mevr. C. Bijlsma en 2 kn.; Mevr. Gouwentak en k.; F. Alberti; Mevr. M. v. Gelderen en 4 kn.; G. Kessing, echtg. en 4 kn.; Th. Smulders, echtg. en 2 kn.; K. Kerkhoven; Ph. de Kanter; Mevr. Mulder en 2 kn.; B. Hoetink; J. Leeuwe echtg. en 2 kn.; J. Knottnerus; T. Tan; F. Habbema; J. v. Damme Jalink; H. de Koster; P. v. d. Bijl en echtg.; A. Falk, echtg. en 3 kn.; D. Hout; P. Drechseler; A. Bergmann; P. Nuyten; E. Herwijn; J. Spijkers; F. Haag; P. de Boech; W. Haarman; J. Geeroms, echtg. en 2 kn.; K. Sebregt; J. Mulder; C. Keer; K. Lam; B. de Bie; J. Bosscha, echtg. en 3 kn.

S.s. Prinses Sophie vertrokken van Amsterdam 4 Augustus 1906 via Southampton en Marseille naar Batavia.

Te Amsterdam hebben zich ingescheept:

Mevr. C. Staargaard-Steinger; Mevr. G. Külsen-Boers en 2 kn.; Mej. Baumgarten; B. Becker; H. Polderman; P. Holl; P. Mensingh; J. Good.

Naar Southampton:

Jhr. de Marees v. Swinderen; H. v. d. Sande.

Naar Marseille:

F. Noordhoek Heyl, echtg. en d.; Mr. Worst en echtg.

Te Marseille zullen zich inschepen:

A. de Veth; J. v. Baasbank; F. Stuyt; J. Nijland; H. Beukers.